

การวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์คณะผู้พิพากษาระหว่างศาลในประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์:
ศึกษามิติโครงสร้าง การสรรหา การดำรงตำแหน่ง และความเป็นอิสระของตุลาการ
A COMPARATIVE ANALYSIS OF JUDICIAL BENCH COMPOSITION BETWEEN THE COURTS
OF THAILAND AND SINGAPORE: EXAMINING STRUCTURAL DIMENSIONS, SELECTION
MECHANISMS, TENURE SECURITY, AND JUDICIAL INDEPENDENCE

อัศววิทย์ รอบคอบ¹ ชัยวรรณ ลีโรจนวุฒิกุล² และธงชัย ผลรุ่ง³

Received 1 / 5 / 2026, Revised 15 / 5 / 2026, Accepted 1 / 8 / 2026

บทคัดย่อ

ระบบตุลาการในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังขาดการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบด้านองค์คณะผู้พิพากษาในมิติโครงสร้างและความเป็นอิสระของตุลาการในทางปฏิบัติ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์เปรียบเทียบองค์คณะผู้พิพากษาระหว่างศาลไทยและศาลสิงคโปร์ใน 5 มิติหลัก และ 2) สังเคราะห์โมเดลความยืดหยุ่นขององค์คณะผู้พิพากษาในบริบทเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การวิจัยใช้วิธีการเปรียบเทียบกฎหมายเชิงคุณภาพภายใต้กรอบแนวคิดการเปรียบเทียบเชิงหน้าที่ของ Zweigert & Kötz (1998) โดยวิเคราะห์เอกสารชั้นต้น ได้แก่ รัฐธรรมนูญ กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับเอกสารชั้นรองที่เผยแพร่ในช่วงปี ค.ศ. 2021–2026 ผลการศึกษาพบว่าศาลสิงคโปร์มีความยืดหยุ่นขององค์คณะสูงกว่าไทยอย่างมีนัยสำคัญผ่านกลไกผู้พิพากษาระหว่างประเทศและกรรมาธิการตุลาการซึ่งไทยยังไม่มี ระบบสรรหาของไทยดำเนินการผ่านคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ขณะที่สิงคโปร์ให้นายกรัฐมนตรีและประธานาธิบดีมีบทบาทร่วมกับอัครตุลาการ แม้ทั้งสองประเทศรับรองความเป็นอิสระของตุลาการในรัฐธรรมนูญ แต่ไทยยังเผชิญข้อกีดขวางด้านการแทรกแซงทางการเมืองมากกว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยตัวแปร 5 ประการ ได้แก่ ความหลากหลายของบทบาทตุลาการ ความยืดหยุ่นของวาระ ความเปิดกว้างของกระบวนการสรรหา กลไกการปรับขนาดองค์คณะ และความเป็นสากล ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย ได้แก่ การนำกลไกผู้พิพากษาระหว่างประเทศมาใช้ในการศาลชั้นอุทธรณ์และการปฏิรูปกระบวนการสรรหาให้โปร่งใสมยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของระบบตุลาการในระดับสากล

คำสำคัญ: องค์คณะผู้พิพากษา, ระบบตุลาการไทย, ระบบตุลาการสิงคโปร์, ความเป็นอิสระของตุลาการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Undergraduate students in the Faculty of Law, Rajabhat Maha Sarakham University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Assistant Professor in Law, Faculty of Law, Rajabhat Maha Sarakham University

³ อาจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Lecturer in Law, Faculty of Law, Rajabhat Maha Sarakham University
E-mail: phai boon.r@acc.msu.ac.th

Abstract

Judicial systems in Southeast Asia lack rigorous comparative analysis of judicial bench composition across structural dimensions and de facto judicial independence. This study aims to 1) comparatively analyze judicial bench composition between Thai and Singaporean courts across five key dimensions, and 2) synthesize a judicial bench flexibility model explicating the relationship between bench flexibility and judicial system efficiency in the Southeast Asian context. A qualitative functional comparative legal methodology (Zweigert & Kötz, 1998) was applied, analyzing primary sources including constitutions, statutes, and relevant regulations, alongside secondary sources published during 2021–2026. Findings indicate that Singaporean courts possess significantly greater bench flexibility than Thailand through international judge and judicial commissioner mechanisms not yet present in Thailand. Thailand's judicial recruitment operates primarily through the Judicial Commission of the Courts of Justice, whereas Singapore confers joint roles upon the Prime Minister, President, and Chief Justice. Although both jurisdictions constitutionally guarantee judicial independence, Thailand faces comparatively greater concerns regarding political interference. The synthesized model comprises five variables: judicial role diversity, tenure flexibility, recruitment openness, bench-size adjustment mechanisms, and internationalization. This model demonstrates that enhancing bench flexibility without diminishing judicial independence safeguards can elevate systemic efficiency and institutional legitimacy. Policy recommendations for Thailand include adopting international judge mechanisms within specialized courts and reforming judicial recruitment processes toward greater transparency.

Keywords: Judicial Bench Composition, Thai Judiciary, Singapore Judiciary, Judicial Independence

บทนำ

อำนาจตุลาการในระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่มิได้ทำหน้าที่เพียงกลไกระงับข้อพิพาทเท่านั้น หากแต่ดำรงสถานะเป็นสถาบันหลักในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยต้องยึดมั่นในหลักความเป็นอิสระของตุลาการ (Judicial Independence: JI) และหลักความเป็นกลาง (Impartiality) อย่างเคร่งครัด อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักนิติรัฐ (Rule of Law) ซึ่งมีรากฐานมาจากทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจที่เสนอว่าอำนาจในการพิพากษาต้องแยกออกจากฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารโดยเด็ดขาด เพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบและคุ้มครองเสรีภาพของประชาชน (Montesquieu, 1748)

แนวคิดดังกล่าวได้รับการพัฒนาต่อยอดโดย Hamilton (1788) ใน Federalist No.78 ที่เสนอว่าฝ่ายตุลาการเป็นฝ่ายที่มีอันตรายน้อยที่สุด ซึ่งแม้ปราศจากกำลังและทรัพยากรทางการเงิน แต่กลับมีอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดอันเป็นหลักประกันสำคัญของหลักนิติรัฐ ต่อมา Dworkin (1986) เสนอแนวคิดกฎหมายในฐานะความสมบูรณ์ (Law as Integrity) ที่เน้นบทบาทของผู้พิพากษาในการตีความกฎหมายอย่างสอดคล้องและเป็นระบบโดยมีความเป็นอิสระของตุลาการเป็นเงื่อนไขพื้นฐาน ในขณะที่ Raz (1979) อธิบายว่าหลักนิติรัฐใน

ความหมายที่แท้จริงต้องประกอบด้วยตุลาการที่เป็นอิสระและสามารถทบทวนการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร และนิติบัญญัติได้อย่างปราศจากการแทรกแซง

ในบริบทของกฎหมายมหาชนไทย ความเป็นอิสระของตุลาการได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 188 และมาตรา 196 โดยมาตรา 188 บัญญัติให้ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีโดยอิสระ ขณะที่มาตรา 196 กำหนดให้การบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) สะท้อนหลักความเป็นอิสระของตุลาการในเชิงสถาบัน (Institutional Independence) อย่างไรก็ตาม ในทางวิชาการร่วมสมัย การพิจารณาความเป็นอิสระของตุลาการมีอาจจำกัดอยู่เพียงบทบัญญัติของกฎหมายเท่านั้น หากแต่ต้องพิจารณาทั้งมิติตามกฎหมาย (de jure) และมีติในทางปฏิบัติ (de facto) ควบคู่กัน (World Justice Project, 2024; Voigt, 2020)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ พบว่าแม้สิงคโปร์จะรับรองอำนาจตุลาการไว้ในมาตรา 93 และกำหนดกระบวนการแต่งตั้งผู้พิพากษาไว้ในมาตรา 95 เช่นเดียวกับประเทศไทย แต่ระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ของสิงคโปร์มีความยืดหยุ่นเชิงสถาบันมากกว่า โดยเปิดโอกาสให้แต่งตั้งผู้พิพากษาจากภาควิชาชีพ เช่น ทนายความอาวุโส (Senior Counsel) และกรรมาธิการตุลาการ (Judicial Commissioners) ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะกึ่งชั่วคราว แตกต่างจากระบบตุลาการไทยที่เน้นรูปแบบตุลาการอาชีพ (Career Judiciary) ภายใต้ระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) (Zweigert & Kötz, 1998; Garoupa & Ginsburg, 2021)

ในเชิงประจักษ์ รายงานของ World Justice Project (2024) ชี้ให้เห็นว่าสิงคโปร์อยู่ในอันดับที่ 16 ขณะที่ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 78 จาก 142 ประเทศ โดยในมิติความยุติธรรมทางแพ่ง (Civil Justice) สิงคโปร์ได้รับคะแนน 0.80 และประเทศไทยได้รับคะแนน 0.52 ความแตกต่างดังกล่าวมีนัยสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ความเชื่อมั่นของนักลงทุน การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งนี้ World Bank (2020) ระบุว่าสิงคโปร์มีประสิทธิภาพด้านการบังคับใช้สัญญา อยู่ในอันดับที่ 1 ของโลก ขณะที่ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 139 สะท้อนความแตกต่างด้านประสิทธิภาพของตุลาการ (Judicial Performance) ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและความแน่นอนของระบบกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมร่วมสมัยยังขาดการวิเคราะห์ในระดับโครงสร้างสถาบันจุลภาค (Micro-institutional Structure) โดยเฉพาะมิติขององค์คณะผู้พิพากษา (Judicial Composition) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดคุณภาพคำพิพากษา ความสม่ำเสมอของบรรทัดฐานทางกฎหมาย และความเป็นอิสระของตุลาการในทางปฏิบัติ (Garoupa & Ginsburg, 2021; Voigt, 2020) การศึกษาครั้งนี้ จึงประยุกต์ใช้วิธีการเปรียบเทียบเชิงหน้าที่ (Functional Comparative Method) ของ Zweigert และ Kötz (1998) เพื่อพัฒนารอบการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นขององค์คณะผู้พิพากษา (Judicial Bench Flexibility Model: JBFM) ที่เชื่อมโยงปัจจัยทั้ง 5 มิติอย่างเป็นระบบ

ปัญหานำวิจัยและคำถามวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้กำหนดปัญหานำวิจัย 4 ประการ ได้แก่ 1) ระบบกฎหมายและโครงสร้างองค์คณะผู้พิพากษา (JC) ของประเทศไทยและสิงคโปร์มีความแตกต่างกันในมิติใดบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการออกแบบเชิงสถาบัน (Institutional Design: ID) และระดับความยืดหยุ่นขององค์คณะผู้พิพากษา (Judicial Bench Flexibility: JBF) 2) กระบวนการสรรหาและแต่งตั้งผู้พิพากษาของทั้งสองประเทศมีกลไกที่แตกต่างกันอย่างไร และส่งผลต่อความเป็นอิสระของตุลาการโดยพฤตินัย (de facto) อย่างไร 3) วาระการดำรงตำแหน่ง ความมั่นคงในตำแหน่ง (Tenure Security: TS) และกระบวนการพ้นจากตำแหน่ง ส่งผลต่อเสถียรภาพของ

ระบบตุลาการอย่างไร และ 4) กรอบการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นขององค์กรผู้พิพากษา (JBFM) ที่สังเคราะห์ขึ้นสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างระดับความยืดหยุ่นขององค์กรผู้พิพากษา กับประสิทธิภาพของตุลาการและความเป็นอิสระของตุลาการได้หรือไม่ และอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาและเปรียบเทียบโครงสร้างองค์กรผู้พิพากษา ระหว่างศาลไทยและสิงคโปร์ใน 5 มิติ
2. วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของระบบตุลาการของประเทศไทยโดยเปรียบเทียบกับสิงคโปร์
3. สังเคราะห์กรอบการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นขององค์กรผู้พิพากษา (JBFM) ที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างความยืดหยุ่นขององค์กรผู้พิพากษา กับประสิทธิภาพของตุลาการ (JP) และความเป็นอิสระของตุลาการ (JI)
4. นำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการปฏิรูประบบตุลาการของประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยความเป็นอิสระของตุลาการ

ความเป็นอิสระของตุลาการ (Judicial Independence: JI) เป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายมหาชนที่พัฒนามาจากแนวคิดการแบ่งแยกอำนาจของ Montesquieu ซึ่งมุ่งให้ฝ่ายตุลาการแยกออกจากฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารเพื่อป้องกันการใช้อำนาจอธิปไตยโดยมิชอบ อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมร่วมสมัยมิได้พิจารณาความเป็นอิสระของตุลาการในฐานะหลักการเชิงนามธรรมเท่านั้น หากแต่พยายามอธิบายและวัดผลในเชิงประจักษ์ผ่านการจำแนกระหว่างความเป็นอิสระของตุลาการโดยนิตินัย (de jure Judicial Independence) และความเป็นอิสระของตุลาการโดยพฤตินัย (de facto Judicial Independence) (Voigt, 2020) แม้งานของ Feld และ Voigt (2003) จะชี้ให้เห็นว่าความเป็นอิสระของตุลาการโดยพฤตินัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ข้อจำกัดสำคัญของวรรณกรรมกลุ่มนี้คือการวิเคราะห์ในระดับมหภาค (Macro-level Analysis) ที่ยังไม่สามารถอธิบายกลไกเชิงสถาบันภายในศาล เช่น โครงสร้างองค์กรผู้พิพากษาและกระบวนการสรรหาได้อย่างเพียงพอ ขณะที่ Garoupa และ Ginsburg (2021) พยายามเชื่อมโยงตัวแปรเชิงสถาบันกับประสิทธิภาพของตุลาการมากขึ้น แต่ยังคงเน้นภาพรวมของระบบมากกว่าการวิเคราะห์ระดับโครงสร้างจุลภาค (Micro-institutional Level) ส่งผลให้วรรณกรรมที่มีอยู่ยังขาดคำอธิบายโดยตรงเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรผู้พิพากษาในฐานะกลไกเชิงสถาบันที่ส่งผลต่อทั้งประสิทธิภาพและความเป็นอิสระของตุลาการ (Garoupa & Ginsburg, 2021; Voigt, 2020)

ดังนั้น ถึงแม้วรรณกรรมในกลุ่มนี้จะมีความแข็งแกร่งในเชิงทฤษฎีและการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ แต่ยังขาดการเชื่อมโยงเชิงกลไกระหว่างโครงสร้างองค์กรผู้พิพากษากับความเป็นอิสระของตุลาการในทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นช่องว่างสำคัญที่งานวิจัยนี้มุ่งเติมเต็ม

โครงสร้างองค์กรผู้พิพากษาในกรอบกฎหมายเปรียบเทียบ

ในวรรณกรรมด้านกฎหมายเปรียบเทียบชี้ให้เห็นว่า ความแตกต่างระหว่างระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) และคอมมอนลอว์ (Common Law) มีนัยสำคัญต่อโครงสร้างองค์กรผู้พิพากษา (JC) อย่างลึกซึ้ง โดย Zweigert และ Kötz (1998) ใน Introduction to Comparative Law (Oxford University Press) อธิบายผ่านวิธีการเปรียบเทียบเชิงหน้าที่ (Functional Comparative Method) ว่าระบบกฎหมายที่แตกต่างกันใช้กลไกที่ต่างกันในการบรรลุเป้าหมายทางสังคมเดียวกัน ซึ่งเรียกว่าความเท่าเทียมเชิงหน้าที่ (functional

Equivalence) โดย Michaels (2006) ใน Oxford Handbook of Comparative Law อธิบายเพิ่มเติมว่าวิธีการดังกล่าวช่วยให้ผู้ศึกษาสามารถระบุความเท่าเทียมกันเชิงหน้าที่ (Functional Equivalence) ระหว่างสถาบันทางกฎหมายที่มีรูปแบบแตกต่างกันได้

Merryman และ Pérez-Perdomo (2007) ใน The Civil Law Tradition (Stanford University Press) อธิบายว่าระบบ Civil Law มองผู้พิพากษาในฐานะ ปากของกฎหมาย (bouche de la loi) ที่มีหน้าที่ประยุกต์ใช้บทบัญญัติลายลักษณ์อักษร ในขณะที่ระบบ Common Law มองผู้พิพากษาในฐานะผู้สร้างกฎหมายผ่านบรรทัดฐานคำพิพากษา (Judicial Precedent) ซึ่งความแตกต่างเชิงปรัชญาดังกล่าว ส่งผลโดยตรงต่อโครงสร้างการสรรหา คุณสมบัติ และความยืดหยุ่นขององค์กรผู้พิพากษา (JBF) ของทั้งสองระบบ

Bell (2006) ใน Judiciaries within Europe (Cambridge University Press) ชี้ให้เห็นว่า ระบบ Common Law เปิดโอกาสให้บุคคลจากภาคเอกชนเข้าสู่ตำแหน่งตุลาการผ่านการเข้าสู่ตำแหน่งจากภายนอก (Lateral Entry) ได้กว้างกว่า ซึ่งสอดคล้องกับที่ Legal Profession Act 1966 ของสิงคโปร์กำหนดเกณฑ์บุคคลผู้มีคุณสมบัติครบถ้วน ซึ่งครอบคลุมทั้งทนายความอาวุโส (Senior Counsel) และสมาชิกของหน่วยงานบริการด้านกฎหมายแห่งสิงคโปร์ (Singapore Legal Service) นอกจากนี้ Siems (2022) ได้อธิบายไว้ในหนังสือเรื่อง กฎหมายเปรียบเทียบ (Comparative Law) (Cambridge University Press) เน้นย้ำว่าการวิเคราะห์เอกสารชั้นต้น (Primary Source Analysis) ซึ่งครอบคลุมรัฐธรรมนูญ กฎหมายลายลักษณ์อักษร และกฎหมายลำดับรอง เป็นฐานข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือสูงสุดในงานวิจัยกฎหมายเปรียบเทียบ

กล่าวโดยสรุป วรรณกรรมในส่วนนี้ยังขาดกรอบการวิเคราะห์ที่สามารถเชื่อมโยงความแตกต่างเชิงโครงสร้างเข้ากับผลลัพธ์เชิงสถาบัน เช่น ประสิทธิภาพของศาลหรือความเป็นอิสระของตุลาการได้อย่างเป็นระบบ

กระบวนการสรรหาและแต่งตั้งตุลาการ

ในวรรณกรรมด้านกระบวนการสรรหาตุลาการ แบ่งออกเป็น 2 กระแสหลัก ได้แก่ 1) กระแสที่มุ่งศึกษาผลกระทบต่อความเป็นอิสระของตุลาการ โดย Ginsburg (2003) ใน Judicial Review in New Democracies (Cambridge University Press) เสนอกรอบการวิเคราะห์ประกันภัยของการตรวจสอบทางตุลาการ (Insurance Model of Judicial Review) อธิบายว่า ผู้มีอำนาจทางการเมืองมักออกแบบระบบตุลาการให้มีความเป็นอิสระของตุลาการในระดับที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ทางการเมืองของตนเอง และ 2) กระแสที่มุ่งศึกษาผลกระทบต่อประสิทธิภาพของตุลาการ โดย Djankov และคณะ (2003) ใน Quarterly Journal of Economics ศึกษาใน 109 ประเทศ พบว่า ตัวแปรเชิงสถาบันระดับจุลภาค เช่น กระบวนการสรรหาและความมั่นคงในตำแหน่ง มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการระงับข้อพิพาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Hirschl (2004) ใน Towards Juristocracy (Harvard University Press) พัฒนาแนวคิดการปกครองโดยตุลาการ (Juristocracy) ชี้ให้เห็นว่า การขยายบทบาทของตุลาการในพื้นที่ทางการเมืองมักเกิดขึ้นในบริบทที่ฝ่ายการเมืองต้องการใช้ตุลาการเป็นกลไกในการรักษาอำนาจโดยอ้อม ซึ่งสอดคล้องกับปรากฏการณ์การนำคดีการเมืองเข้าสู่กระบวนการตุลาการ (Judicialization of Politics) ที่ Dressel (2010) ศึกษาในบริบทของประเทศไทย นอกจากนี้ La Porta และคณะ (2004) ใน Journal of Political Economy ศึกษาใน 71 ประเทศ พบว่าประเทศในกลุ่มระบบคอมมอนลอว์มีความเป็นอิสระของตุลาการสูงกว่าประเทศในกลุ่มระบบซีวิลลอว์โดยเฉลี่ย ซึ่งอธิบายได้บางส่วนจากความแตกต่างของความเปิดกว้างในการคัดเลือก และโครงสร้างองค์กรผู้พิพากษา ดังนั้น ช่องว่างสำคัญในวรรณกรรมคือการขาดการวิเคราะห์เชิงบูรณาการที่อธิบายว่ากระบวนการสรรหา โครงสร้างองค์กร และความเป็นอิสระของตุลาการมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไรในเชิงระบบ

วาระการดำรงตำแหน่งและความมั่นคงในตำแหน่ง

วรรณกรรมด้านความมั่นคงในตำแหน่ง (Tenure Security) ชี้ให้เห็นอย่างสอดคล้องกันว่าความมั่นคงในตำแหน่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเป็นอิสระของตุลาการ โดย Landes และ Posner (1975) ใน Journal of Law and Economics เป็นผู้บุกเบิกการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงในตำแหน่งและพฤติกรรมตุลาการในเชิงเศรษฐศาสตร์ พบว่าผู้พิพากษาที่มีความมั่นคงในตำแหน่งสูงมีแนวโน้มตัดสินคดีโดยอิสระจากแรงกดดันทางการเมืองได้มากกว่า

Posner (1993) ใน Supreme Court Economic Review พัฒนาการวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยพฤติกรรมตุลาการ (Economic Analysis of Judicial Behavior) และชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างแรงจูงใจของผู้พิพากษาซึ่งได้รับอิทธิพลจากองค์คณะผู้พิพากษา กระบวนการสรรหา และความมั่นคงในตำแหน่ง มีผลโดยตรงต่อคุณภาพและความสม่ำเสมอของคำพิพากษา ในเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการและคณะตุลาการ พ.ศ. 2543 กำหนดให้ผู้พิพากษาไทยดำรงตำแหน่งจนเกษียณอายุที่ 70 ปี ขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ มาตรา 98 กำหนดอายุเกษียณไว้ที่ 65 ปี และเปิดโอกาสให้แต่งตั้งกรรมการตุลาการ (Judicial Commissioners) ในลักษณะการแต่งตั้งมีกำหนดเวลา (Term Appointment) ซึ่ง Garoupa และ Ginsburg (2021) อธิบายว่าเป็นการแลกเปลี่ยนเชิงสถาบัน (Institutional Trade-off) ระหว่างความมั่นคงในตำแหน่งและความยืดหยุ่นขององค์คณะผู้พิพากษา ที่มีนัยสำคัญต่อการออกแบบระบบตุลาการ จึงเกิดคำถามเชิงทฤษฎีที่สำคัญว่าความมั่นคงและความยืดหยุ่นเป็นตัวแปรที่ขัดแย้งกันหรือสามารถอยู่ร่วมกันได้ ซึ่งยังไม่ได้รับการอธิบายอย่างชัดเจนในวรรณกรรมก่อนหน้านี้

หลักความเป็นอิสระของตุลาการ (JI) ในบริบทเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

McCargo (2006) ใน Journal of Contemporary Asia วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายสถาบันพระมหากษัตริย์ (Network Monarchy) และโครงสร้างตุลาการในบริบทของประเทศไทย ในกรณีของสิงคโปร์ Ong (2021) ใน Asian Journal of Comparative Law และ Yap (2017) ใน Courts and Democracies in Asia (Cambridge University Press) ชี้ให้เห็นว่าแม้สิงคโปร์จะมีเสถียรภาพเชิงสถาบันในระดับสูง แต่กลับเผชิญกับข้อวิพากษ์วิจารณ์ในมิติของความเป็นอิสระทางเนื้อหาสาระ (Substantive Judicial Independence) โดยเฉพาะในคดีที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพทางการเมือง ทั้งนี้ Rajah (2012) ใน Authoritarian Rule of Law (Cambridge University Press) อธิบายระบบกฎหมายสิงคโปร์ว่าเป็นนิติรัฐแบบอำนาจนิยม (Authoritarian Rule of Law) และ Silverstein (2008) เรียกปรากฏการณ์นี้ว่านิติรัฐแบบเลือกสรร (Selective Rule of Law) ที่ประยุกต์ใช้หลักนิติรัฐอย่างเลือกสรรในด้านเศรษฐกิจและการค้าในระดับสูง แต่อ่อนแอกว่าในด้านสิทธิพลเมืองและการเมือง

ข้อจำกัดสำคัญของวรรณกรรมกลุ่มนี้คือการขาดการวิเคราะห์ในระดับโครงสร้างองค์คณะผู้พิพากษา ซึ่งเป็นกลไกที่มีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจในทางปฏิบัติ

ช่องว่างทางวิชาการ

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น สามารถระบุช่องว่างเชิงแนวคิด (Conceptual Gap: CG) และช่องว่างเชิงวิธีวิทยา (Methodological Gap: MG) ที่สำคัญได้ 3 ประการ ประการแรก วรรณกรรมส่วนใหญ่ศึกษาความเป็นอิสระของตุลาการในระดับมหภาค โดยขาดการวิเคราะห์ในระดับโครงสร้างสถาบันจุลภาค (Micro-institutional Structure) โดยเฉพาะในมิติของโครงสร้างองค์คณะผู้พิพากษา ซึ่ง Garoupa และ Ginsburg (2021) และ Voigt (2020) ระบุว่าเป็นช่องว่างเชิงวิธีวิทยาที่สำคัญที่สุดในวรรณกรรมร่วมสมัย ประการที่สอง งานวิจัยในบริบทเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงมุ่งเน้นการศึกษาศาสนารัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง โดยละเลยศาลยุติธรรมซึ่งมีเขตอำนาจทั่วไปและมีบทบาทโดยตรงต่อประชาชน ดังที่ Dressel (2024)

และ McCargo (2006) ชี้ให้เห็น และประการที่สาม วรรณกรรมยังขาดการสังเคราะห์เชิงระบบ (Systemic Integration: SI) ระหว่างปัจจัยเชิงสถาบันทั้ง 5 มิติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ภายใต้กรอบการวิจัยกฎหมายเปรียบเทียบ (Comparative Legal Research) โดยประยุกต์ใช้วิธีการเปรียบเทียบเชิงหน้าที่ (Functional Comparative Method) ของ Zweigert และ Kötz (1998) ซึ่งมุ่งวิเคราะห์หน้าที่ของสถาบันทางกฎหมายมากกว่าโครงสร้างเชิงรูปแบบ

ในเชิงสถาบัน การศึกษานี้จำกัดขอบเขตเฉพาะระบบศาลยุติธรรมของประเทศไทยและระบบศาลทั่วไปของประเทศสิงคโปร์ เนื่องจากเป็นสถาบันตุลาการหลักที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไป โดยขอบเขตของประเทศไทยครอบคลุมศาลชั้นต้นทั่วไป ได้แก่ ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลจังหวัด และศาลแขวง ตลอดจนศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา ส่วนประเทศสิงคโปร์ครอบคลุมศาลแห่งรัฐ (State Courts) และศาลฎีกา (Supreme Court) เฉพาะในส่วนที่ใช้อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไป การศึกษาไม่ครอบคลุมศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และศาลทหารของประเทศไทย รวมถึงศาล คณะตุลาการ หรือองค์กรวินิจฉัยข้อพิพาทเฉพาะด้านของประเทศสิงคโปร์ เนื่องจากองค์กรเหล่านี้มีที่มา เขตอำนาจ กระบวนการสรรหา และกลไกการแต่งตั้งผู้พิพากษาหรือผู้วินิจฉัยแตกต่างจากศาลยุติธรรมทั่วไป

นอกจากนี้ การศึกษาไม่รวมศาลชำนาญพิเศษของประเทศไทย ได้แก่ ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลล้มละลาย และศาลเยาวชนและครอบครัว เนื่องจากศาลเหล่านี้มีเขตอำนาจ คุณสมบัติของผู้พิพากษา และรูปแบบการจัดองค์คณะที่เป็นการเฉพาะ การกำหนดขอบเขตดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยการเปรียบเทียบมีความสอดคล้องกันเชิงหน้าที่ และป้องกันความกำกวมทางแนวคิด (Conceptual Ambiguity) อันอาจเกิดจากการนำศาลหรือองค์กรตุลาการที่มีลักษณะและภารกิจแตกต่างกันมาเปรียบเทียบภายใต้กรอบเดียวกัน

โดยกำหนดหน่วยการวิเคราะห์เป็นองค์คณะผู้พิพากษา (Judicial Composition) และเปรียบเทียบใน 5 มิติ ได้แก่ โครงสร้างองค์คณะ กระบวนการสรรหา คุณสมบัติและเส้นทางวิชาชีพ ความมั่นคงในตำแหน่ง (Tenure Security) และความเป็นอิสระของตุลาการ (Judicial Independence: JI) พร้อมกลไกการถ่วงดุล (Checks and Balances) ข้อมูลรวบรวมจากเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) ได้แก่ รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และกฎหมายลำดับรองของทั้งประเทศไทยและสิงคโปร์ ควบคู่กับเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) ได้แก่ บทความวิชาการจากฐานข้อมูล Scopus และ Web of Science ควบคู่กับฐานข้อมูลภายในประเทศ ได้แก่ ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index: TCI) ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thai Journals Online: ThaiJO) และฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย (Thai Digital Collection: TDC) รวมทั้ง คำพิพากษา และรายงานของศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครอบคลุมมุมมองและสภาพปัญหาในบริบทประเทศไทย

นอกจากนี้ ยังศึกษารายงานขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) โครงการยุติธรรมโลก (World Justice Project: WJP) และธนาคารโลก (World Bank) โดยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) และดำเนินการวิเคราะห์ตามลำดับสามขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การเปรียบเทียบเชิงพรรณนาโดยไม่ตัดสินคุณค่า (Non-normative Descriptive

Comparison) และการสังเคราะห์เชิงทฤษฎี (Theoretical Synthesis) เพื่อนำไปสู่การพัฒนารอบวิเคราะห์ความยืดหยุ่นขององค์คณะผู้พิพากษา อันเป็นองค์ความรู้ใหม่ของการศึกษานี้

ผลการวิจัย

มิติที่ 1: โครงสร้างองค์คณะผู้พิพากษาในระบบศาล

โครงสร้างองค์คณะผู้พิพากษาของประเทศไทย ประเทศไทยมีระบบศาลยุติธรรม (Courts of Justice) ที่แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ได้แก่ ศาลชั้นต้น (Courts of First Instance) ศาลอุทธรณ์ (Courts of Appeal) และศาลฎีกา (Supreme Court of Justice) ในชั้นศาลชั้นต้น ประกอบด้วยศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลจังหวัด ศาลแขวง และศาลชำนาญพิเศษประเภทต่าง ๆ เช่น ศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลล้มละลาย และศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้ องค์คณะผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นสำหรับคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของผู้พิพากษาคนเดียว (Single Judge) ต้องประกอบด้วยผู้พิพากษาอย่างน้อย 2 คน

ในชั้นศาลอุทธรณ์ซึ่งประกอบด้วยศาลอุทธรณ์ในกรุงเทพมหานครและศาลอุทธรณ์ภาคอีก 9 แห่ง โครงสร้างองค์คณะผู้พิพากษาต้องประกอบด้วยผู้พิพากษาอย่างน้อย 3 คน ส่วนในชั้นศาลฎีกาซึ่งมีสถานะเป็นศาลสูงสุด (Court of Last Resort) ประกอบด้วยประธานศาลฎีกา รองประธานศาลฎีกา 6 คน เลขาธิการและตุลาการศาลฎีกา โดยองค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษา 3 คน อย่างไรก็ตาม ในคดีสำคัญบางประเภท เช่น คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 195 กำหนดให้องค์คณะผู้พิพากษาต้องประกอบด้วยผู้พิพากษาอย่างน้อย 5 คน แต่ไม่เกิน 9 คน

โครงสร้างองค์คณะผู้พิพากษาของสิงคโปร์ ประเทศสิงคโปร์มีศาลฎีกา (Supreme Court) เป็นศาลสูงสุด โดยแบ่งออกเป็นศาลอุทธรณ์ (Court of Appeal) และศาลชั้นต้น (High Court) ซึ่งแบ่งออกเป็นแผนกอุทธรณ์ (Appellate Division) และแผนกคดีทั่วไป (General Division) องค์ประกอบของศาลฎีกาสิงคโปร์ประกอบด้วยอัครตุลาการ (Chief Justice) ตุลาการศาลอุทธรณ์ (Justices of the Court of Appeal) ตุลาการแผนกอุทธรณ์ (Judges of the Appellate Division) ตุลาการศาลชั้นต้น (Judges of the High Court) ผู้พิพากษาอาวุโส (Senior Judges) ผู้พิพากษาระหว่างประเทศ (International Judges) และกรรมการตุลาการ (Judicial Commissioners)

ข้อมูล ณ ต้นปี ค.ศ. 2025 ศาลฎีกาสิงคโปร์มีองค์ประกอบดังนี้ อัครตุลาการ 1 คน ตุลาการศาลอุทธรณ์ 3–5 คน ตุลาการแผนกอุทธรณ์ 4 คน ตุลาการศาลชั้นต้น 18–21 คน ผู้พิพากษาอาวุโส 5 คน กรรมการตุลาการ 2–3 คน และผู้พิพากษาระหว่างประเทศ 24–26 คน (Singapore Judiciary, 2025) ทั้งนี้ ตัวเลขดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงตามการแต่งตั้งและการหมดวาระของแต่ละตำแหน่ง

การวิเคราะห์เปรียบเทียบ

ตารางที่ 1 แสดงความแตกต่างที่สำคัญระหว่างโครงสร้างองค์คณะผู้พิพากษาของไทยและสิงคโปร์

รายการเปรียบเทียบ	ประเทศไทย	ประเทศสิงคโปร์
1. ระบบกฎหมายพื้นฐาน	- ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) ยึดตามประมวลกฎหมายเป็นหลัก	- ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) อิงคำพิพากษาเป็นบรรทัดฐาน
2. โครงสร้างศาลสูงสุด	- ศาลฎีกา เป็นศาลสูงสุดเพียงชั้นเดียว ในกระบวนการยุติธรรม	- Supreme Court ประกอบด้วย Court of Appeal (ศาลอุทธรณ์สูงสุด) และ High Court

รายการเปรียบเทียบ	ประเทศไทย	ประเทศสิงคโปร์
3. ผู้พิพากษาระหว่างประเทศ	- ไม่มีการแต่งตั้งผู้พิพากษาต่างชาติในระบบศาลยุติธรรม	- มีการแต่งตั้งผู้พิพากษาต่างชาติ (International Judges) เพื่อเสริมความเชี่ยวชาญในบางคดี
4. กรรมการตุลาการ / Judicial Commissioners	- ไม่มีตำแหน่งในระบบกฎหมายไทย	- มี Judicial Commissioners (แต่งตั้งชั่วคราว) เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระคดี
5. ลักษณะการแต่งตั้งผู้พิพากษา	- แต่งตั้งโดยไม่มีการกำหนดระยะเวลา (ดำรงตำแหน่งจนเกษียณตามกฎหมาย)	- มีทั้งการแต่งตั้งแบบถาวร และแบบมีกำหนดระยะเวลา (Term Appointment)
6. ความยืดหยุ่นของระบบศาล	- โครงสร้างค่อนข้างตายตัว ยึดตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร	- มีความยืดหยุ่นสูง ปรับใช้กลไกใหม่ เช่น ผู้พิพากษาชั่วคราวและต่างชาติ

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าโครงสร้างองค์กรของผู้พิพากษาของสิงคโปร์มีความยืดหยุ่นสูงกว่าประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการมีผู้พิพากษาระหว่างประเทศ (International Judges) ซึ่งช่วยเพิ่มมิติสากลของระบบตุลาการ นอกจากนี้ ตำแหน่งกรรมการตุลาการ (Judicial Commissioners) ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานศาลในกรณีที่มีปริมาณคดีสูงหรือคดีที่มีความซับซ้อนเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นกลไกที่ระบบตุลาการไทยยังไม่มี (Garoupa & Ginsburg, 2021)

มิติที่ 2: กระบวนการสรรหาและแต่งตั้งตุลาการ

ประเทศไทย: บทบาทของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) กระบวนการสรรหาและแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลยุติธรรมไทยเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 196 ซึ่งกำหนดให้การบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาต้องเป็นอิสระและดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน พร้อมด้วยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นตุลาการทุกระดับ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่ใช่หรือไม่เคยเป็นตุลาการไม่เกิน 2 คน กระบวนการสรรหาดำเนินการในรูปแบบระบบตุลาการอาชีพแบบราชการ (Judicial Bureaucracy System) โดยผู้ที่ประสงค์เข้าสู่ตำแหน่งต้องสอบคัดเลือกผ่านสำนักงานศาลยุติธรรม

หลังได้รับการบรรจุในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา จะต้องผ่านแล้วจะเข้ารับการอบรมเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาอย่างน้อย 1 ปี เมื่อผ่านการอบรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมแล้วจะได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาประจำศาลเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี แล้วจึงได้รับการพิจารณาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลชั้นต้น และสามารถเลื่อนตำแหน่งสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาตามลำดับอาวุโสและความสามารถ ทั้งนี้ ประธานศาลฎีกา รองประธานศาลฎีกา และประธานแผนกต่าง ๆ ในศาลฎีกาได้รับการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ตามคำแนะนำของ ก.ต. ระบบดังกล่าวส่งเสริมตุลาการอาชีพ (Career Judiciary) ซึ่งมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการพิจารณาพิพากษาคดีอย่างต่อเนื่อง (Dressel, 2024) อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์เอกสารพบความเสี่ยงเชิงโครงสร้างอย่างน้อยสี่ประการ ได้แก่ ประการแรก ระบบการสรรหาและเลื่อนตำแหน่งจากภายในอาจทำให้ระบบตุลาการมีลักษณะปิดและขาดความหลากหลายด้านประสบการณ์ วิชาชีพ และภูมิหลังทางสังคม ประการที่สอง การให้น้ำหนักแก่หลักอาวุโสอาจจำกัดโอกาสของผู้พิพากษาที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านหรือมีแนวคิดเชิงนวัตกรรม ประการที่สาม โครงสร้างการประเมินและการเลื่อนตำแหน่งตามลำดับชั้นอาจ

ก่อให้เกิดแรงจูงใจให้ผู้พิพากษาปฏิบัติตามบรรทัดฐานภายในองค์กรมากกว่าการแสดงความเห็นทางกฎหมายที่แตกต่าง ซึ่งอาจกระทบต่อความเป็นอิสระภายในของผู้พิพากษา (Internal Judicial Independence) และประการที่สี่ หากหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง การประเมินผล และการเลื่อนตำแหน่งขาดความโปร่งใส ย่อมเสี่ยงต่อข้อกังวลเรื่องความรับผิดชอบต่อสาธารณะและความชอบธรรมของสถาบันตุลาการ ดังนั้น แม้ระบบตุลาการอาชีพจะช่วยรักษาความเชี่ยวชาญและความต่อเนื่องขององค์กร แต่จำเป็นต้องมีกลไกที่สร้างสมดุลระหว่างความเป็นอิสระ ความโปร่งใส ความหลากหลาย และความรับผิดชอบของตุลาการ (Dressel, 2024)

ประเทศสิงคโปร์: ระบบการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรีและอัครตุลาการ ในประเทศสิงคโปร์ อัครตุลาการ (Chief Justice) ตุลาการศาลอุทธรณ์ (Justices of the Court of Appeal) ตุลาการแผนกอุทธรณ์ (Judges of the Appellate Division) และตุลาการศาลชั้นต้น (Judges of the High Court) ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดี โดยอาศัยดุลพินิจที่เห็นพ้องกับคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี ซึ่งในการให้คำแนะนำในการแต่งตั้งตุลาการนอกเหนือจากอัครตุลาการนั้น นายกรัฐมนตรีต้องปรึกษาศุลาการก่อน ตามรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ มาตรา 95

สำหรับกรรมาธิการตุลาการ (Judicial Commissioners) จะได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี โดยคัดเลือกจากบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการเป็นผู้พิพากษาศาลฎีกา และได้รับการแต่งตั้งตามกำหนดระยะเวลาหรือเพื่อพิจารณากรณีเฉพาะ นอกจากนี้ ผู้พิพากษาที่พ้นจากตำแหน่งแล้ว อาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาอาวุโส (Senior Judges) ซึ่งช่วยสร้างความยืดหยุ่นขององค์กรผู้พิพากษาให้กับระบบตุลาการของสิงคโปร์ โดยสามารถปรับขนาดโครงสร้างองค์กรผู้พิพากษาให้สอดคล้องกับปริมาณคดี (Caseload) ในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ong, 2021)

มิติที่ 3: คุณสมบัติและหลักเกณฑ์การดำรงตำแหน่ง

คุณสมบัติของผู้พิพากษตามกฎหมายไทย พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 กำหนดคุณสมบัติทั่วไปของผู้ที่จะเข้าสู่ตำแหน่งผู้พิพากษา ได้แก่ การมีสัญชาติไทยโดยกำเนิด มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิตไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า สำเร็จการศึกษานิติบัณฑิตไทยจากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา และผ่านการสอบคัดเลือกเป็นข้าราชการตุลาการ นอกจากนี้ กฎหมายไทยยังมีระบบผู้พิพากษาอาวุโสตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส พ.ศ. 2542 โดยผู้พิพากษาที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ปี เมื่อผ่านการประเมินผลงานแล้ว สามารถคงสถานะเป็นผู้พิพากษาอาวุโสและปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้จนถึงอายุ 70 ปี

คุณสมบัติของผู้พิพากษตามกฎหมายสิงคโปร์ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ มาตรา 2(1) อ่านร่วมกับพระราชบัญญัติวิชาชีพกฎหมาย (Legal Profession Act 1966) กำหนดว่าผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลฎีกา (Supreme Court Judge) จะต้องมิสถานะเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วน (Qualified Person) ตามมาตรา 2 แห่ง Legal Profession Act 1966 และหรือเป็นสมาชิกของ Singapore Legal Service รวมระยะเวลาสะสมไม่น้อยกว่า 10 ปี สำหรับกรรมาธิการตุลาการ (Judicial Commissioners) จะได้รับการแต่งตั้งตามระยะเวลาที่ประธานาธิบดีกำหนด โดยได้รับการแต่งตั้งครั้งละไม่เกิน 2 ปี หรือเพื่อพิจารณากรณีเฉพาะ

ความแตกต่างที่มีนัยสำคัญที่สุดในมิตินี้คือการที่สิงคโปร์เปิดให้บุคคลจากภาคเอกชนและวิชาชีพกฎหมายเข้าสู่ตำแหน่งผ่านระบบการเข้าสู่ตำแหน่งจากภายนอก (Lateral Entry) ได้โดยปราศจากข้อกำหนดให้ต้องผ่านการสอบคัดเลือกตามระบบราชการตุลาการ ซึ่งสะท้อนความยืดหยุ่นขององค์กรผู้พิพากษาที่สูงกว่า และ

เอื้อต่อการดึงดูดผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์จากภาคส่วนต่าง ๆ เข้าสู่ระบบตุลาการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า (Bell, 2006; La Porta et al., 2004)

มิติที่ 4: วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่ง

วาระและการพ้นจากตำแหน่งของผู้พิพากษาไทย ประเทศไทยมีระบบตุลาการที่โดยพฤตินัยเป็นตุลาการอาชีพลอตชีพ (de facto Life Tenure) โดยผู้พิพากษาจะดำรงตำแหน่งจนกว่าจะเกษียณอายุเมื่ออายุครบ 70 ปี ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 การพ้นจากตำแหน่งก่อนเกษียณอายุสามารถเกิดขึ้นได้ในกรณีลาออก ถูกปลดออก หรือถึงแก่กรรม โดยกระบวนการทางวินัยต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.)

วาระและการพ้นจากตำแหน่งของผู้พิพากษาสิงคโปร์ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ มาตรา 98 กำหนดว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาที่ได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา 95(1) จะดำรงตำแหน่งจนถึงอายุครบ 65 ปี หรือเวลาต่อมาไม่เกิน 6 เดือนตามที่ประธานาธิบดีอนุมัติ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญเปิดช่องให้แต่งตั้งตุลาการดังกล่าวอีกครั้งในลักษณะมีวาระ หรือแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาอาวุโส (Senior Judges) ได้ สำหรับกรรมการตุลาการ (Judicial Commissioners) สามารถได้รับการแต่งตั้งเป็นวาระตามที่ประธานาธิบดีกำหนด และไม่มี ความมั่นคงในตำแหน่งจนถึงอายุ 65 ปีเช่นเดียวกับผู้พิพากษาประจำ นอกจากนี้ ผู้พิพากษาที่อายุเกิน 65 ปีแต่ยังมีความจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอาจได้รับการแต่งตั้งในสถานะผู้พิพากษาสัญญาจ้าง (Contract Judge) ได้

ความแตกต่างของวาระดำรงตำแหน่งระหว่างไทยและสิงคโปร์มีนัยสำคัญใน 2 มิติหลัก ได้แก่ 1) ด้านความมั่นคงในตำแหน่ง (Tenure Security) ประเทศไทยให้หลักประกันที่สูงกว่าโดยกำหนดให้ผู้พิพากษาดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุ 70 ปี อันเป็นระบบที่ให้ความมั่นคงแก่โครงสร้างองค์กรของผู้พิพากษาในระดับสูง ในขณะที่สิงคโปร์กำหนดอายุเกษียณไว้ที่ 65 ปี และ 2) ด้านความยืดหยุ่นในการบริหารกำลังคน (Workforce Flexibility) สิงคโปร์สามารถปรับขนาดโครงสร้างองค์กรของผู้พิพากษาได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่ระบบของไทยมีลักษณะตายตัวและปรับเปลี่ยนได้ยากกว่า (Garoupa & Ginsburg, 2021; Landes & Posner, 1975)

มิติที่ 5: ความเป็นอิสระของตุลาการและกลไกการถ่วงดุล

ความเป็นอิสระของตุลาการของประเทศไทย: ระหว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญกับความเป็นจริงในทางปฏิบัติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 188 รับรองความเป็นอิสระของตุลาการไว้อย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติ ระบบตุลาการไทยมักตกเป็นเป้าวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับอคติทางการเมือง โดยเฉพาะในส่วนของศาลรัฐธรรมนูญที่มีบทบาทสูงในการเมือง ดังจะเห็นได้จากกรณีคำวินิจฉัยให้นางสาวแพทองธาร ชินวัตร พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ. 2568 ทั้งนี้ World Justice Project (2024) รายงานว่าในมิติข้อจำกัดต่ออำนาจรัฐบาล (Constraints on Government Powers) ประเทศไทยได้คะแนนเพียง 0.44 เทียบกับสิงคโปร์ที่ได้ 0.73 สะท้อนช่องว่างในการบังคับใช้ (Implementation Gap) ระหว่างความเป็นอิสระของตุลาการโดยนิตินัยกับความเป็นอิสระของตุลาการโดยพฤตินัยที่กว้างอย่างมีนัยสำคัญ

ความเป็นอิสระของตุลาการของประเทศไทย: สิงคโปร์วางหลักความเป็นอิสระของตุลาการไว้ภายใต้หลักการแบ่งแยกอำนาจและรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ มาตรา 93 ซึ่งกำหนดให้อำนาจตุลาการอยู่กับศาลฎีกาและศาลอื่น อย่างไรก็ตาม องค์การระหว่างประเทศหลายแห่งตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความเป็นอิสระของตุลาการในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะในคดีที่มีมิติทางการเมือง Rajah (2012) อธิบายว่าระบบกฎหมายสิงคโปร์เป็นนิติรัฐแบบอำนาจนิยม (Authoritarian Rule of Law) และ Silverstein (2008) เรียกว่านิติรัฐแบบเลือกสรร (Selective Rule of Law) ซึ่งสะท้อนช่องว่างเชิงแนวคิดสำคัญระหว่างความเป็นอิสระของตุลาการโดยนิตินัยกับความเป็นอิสระของตุลาการโดยพฤตินัยในบริบทของสิงคโปร์เช่นเดียวกัน แม้ในมิติที่แตกต่างจากประเทศไทย

โดยสรุป ทั้งสองระบบต่างเผชิญกับความท้าทายด้านความเป็นอิสระของตุลาการในมิติที่ต่างกัน กล่าวคือ ประเทศไทยเผชิญกับความท้าทายในเชิงสถาบันและโครงสร้าง ในขณะที่สิงคโปร์เผชิญกับความท้าทายในเชิงเนื้อหาสาระและสิทธิเสรีภาพ (Ong, 2021; Yap, 2017)

อภิปรายผลการวิจัย

ที่มาและฐานทางทฤษฎีของกรอบการวิเคราะห์

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบใน 5 มิติที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรอบการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นขององค์คณะผู้พิพากษา (Judicial Bench Flexibility Framework: JBFF) ซึ่งมุ่งอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างระดับความยืดหยุ่นขององค์คณะผู้พิพากษา (Judicial Bench Flexibility: JBF) ของโครงสร้างความเป็นอิสระของตุลาการกับประสิทธิภาพของตุลาการ (Judicial Performance: JP) ในบริบทของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรอบดังกล่าวถูกพัฒนาขึ้นเพื่อเติมเต็มช่องว่างเชิงวิวิธวิทยา (Methodological Gap: MG) และช่องว่างเชิงแนวคิด (Conceptual Gap: CG) ที่ปรากฏในวรรณกรรมร่วมสมัย อันเป็นผลจากการขาดการสังเคราะห์เชิงระบบ (Systemic Integration: SI) ระหว่างปัจจัยเชิงสถาบันที่กำหนดประสิทธิภาพของตุลาการในหลายมิติพร้อมกัน (Voigt, 2020; Garoupa & Ginsburg, 2021)

กรอบดังกล่าวมีรากฐานทางทฤษฎีจากสามกระแสหลัก ได้แก่ 1) การวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยพฤติกรรมตุลาการ (Economic Analysis of Judicial Behavior) ของ Posner (1993) ที่ชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างแรงจูงใจของผู้พิพากษามีผลโดยตรงต่อคุณภาพของคำพิพากษา 2) ปัจจัยเชิงสถาบันที่กำหนดประสิทธิภาพของตุลาการ (Institutional Determinants of Judicial Performance) ของ Djankov และคณะ (2003) ที่แสดงให้เห็นว่าตัวแปรเชิงสถาบันระดับจุลภาคมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการระงับข้อพิพาทอย่างมีนัยสำคัญ และ 3) ทฤษฎีชื่อเสียงตุลาการเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Judicial Reputation Theory) ของ Garoupa และ Ginsburg (2021) ที่บูรณาการความสัมพันธ์ระหว่างองค์คณะผู้พิพากษา กระบวนการสรรหา และประสิทธิภาพของตุลาการเข้าด้วยกัน

องค์ประกอบหลักของกรอบการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นขององค์คณะผู้พิพากษา (JBFF)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของกรอบดังกล่าวเป็นรายตัวแปร จะพบว่าในด้าน JBF-1 ระบบตุลาการของสิงคโปร์มีความหลากหลายของบทบาทตุลาการถึง 7 ประเภท ในขณะที่ประเทศไทยมีเพียงตุลาการอาชีพและผู้พิพากษาอาวุโส ในด้าน JBF-2 ประเทศไทยให้ความมั่นคงในตำแหน่ง (Tenure Security: TS) จนถึงอายุ 70 ปี ขณะที่สิงคโปร์กำหนดอายุเกษียณไว้ที่ 65 ปี และใช้ระบบการแต่งตั้งที่กำหนดเวลา (Term Appointment) สำหรับตำแหน่งบางประเภท ในด้าน JBF-3 สิงคโปร์มีความเปิดกว้างสูงกว่าผ่านเส้นทางการเข้าสู่ตำแหน่งจากภายนอก (Lateral Entry) ในด้าน JBF-4 สิงคโปร์สามารถแต่งตั้งกรรมการตุลาการ (Judicial Commissioners) ในลักษณะชั่วคราวเพื่อเร่งรัดการพิจารณาคดีได้อย่างรวดเร็ว และในด้าน JBF-5 สิงคโปร์มีผู้พิพากษาระหว่างประเทศ (International Judges) ที่มีความหลากหลายของสัญชาติ ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่มีกลไกในลักษณะดังกล่าว

การประยุกต์ใช้กรอบการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นขององค์คณะผู้พิพากษา (JBFF) ในประเทศไทย

กรอบดังกล่าวสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือวิเคราะห์เชิงนโยบายเพื่อพัฒนาระบบตุลาการของประเทศไทยให้มีความยืดหยุ่นขององค์คณะผู้พิพากษาและความเป็นสากลในระดับที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำแนวคิดผู้พิพากษาระหว่างประเทศ (International Judges) และกรรมการตุลาการ (Judicial Commissioners) มาประยุกต์ใช้ในบริบทของศาลชำนาญพิเศษ เช่น ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งมีลักษณะคดีที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและมิติสากลในระดับสูง ทั้งนี้ การปรับ

ใช้กรอบดังกล่าวในบริบทของประเทศไทยจะต้องคำนึงถึงความเป็นอิสระของตุลาการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 188 เป็นข้อจำกัดสำคัญ

ความท้าทายในการประยุกต์ใช้กรอบการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นขององค์คณะผู้พิพากษา (JBFF) กับประเทศไทย

การประยุกต์ใช้กรอบดังกล่าวในบริบทของประเทศไทยเผชิญกับความท้าทายเชิงโครงสร้างและเชิงบริบทหลายประการ ประการแรก ความตึงเครียดทางการเมืองที่ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการผลักดันการปฏิรูประบบตุลาการในเชิงสถาบัน ประการที่สอง กระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญของไทยมีความซับซ้อนและต้องใช้เสียงข้างมากพิเศษ ทำให้การปรับเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานทางตุลาการทำได้ยาก ในทางปฏิบัติ และประการที่สาม ลักษณะโครงสร้างของระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) ที่มีความตายตัวเชิงสถาบันสูงย่อมปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ช้ากว่าระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) โดยธรรมชาติ สอดคล้องกับที่ Dressel (2024) พบว่าการปฏิรูปตุลาการในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มักต้องการเจตจำนงทางการเมืองที่ชัดเจนและต่อเนื่องในระยะยาว

การเปรียบเทียบกรอบการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นขององค์คณะผู้พิพากษา (JBFF) กับแนวคิดที่คล้ายคลึงกันในวรรณกรรม

กรอบฯ นี้ มีจุดร่วมกับแนวคิด ความหลากหลายและการมีส่วนร่วมของตุลาการของสหประชาชาติ (United Nations: UN) ที่เน้นความหลากหลายภายในองค์คณะผู้พิพากษา อย่างไรก็ตาม กรอบดังกล่าว มีความเฉพาะเจาะจงกว่าใน 2 มิติสำคัญ กล่าวคือ ประการแรก กรอบดังกล่าว ถูกออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีลักษณะทางกฎหมาย การเมือง และวัฒนธรรมที่แตกต่างจากบริบทตะวันตกอย่างมีนัยสำคัญ และประการที่สอง กรอบดังกล่าว ครอบคลุมมิติความยืดหยุ่นเชิงกลไกสถาบัน (Institutional Mechanism Flexibility) ในระดับที่กว้างและลึกกว่าแนวคิดความหลากหลายทางอัตลักษณ์ (Identity Diversity) เพียงอย่างเดียว ซึ่งทำให้กรอบดังกล่าว มีศักยภาพในการนำไปใช้เป็นกรอบเชิงนโยบาย (Policy Framework: PF) สำหรับการออกแบบนโยบายปฏิรูประบบตุลาการได้อย่างเป็นรูปธรรมมากกว่า

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบขององค์คณะผู้พิพากษาระหว่างศาลของประเทศไทยและสิงคโปร์ใน 5 มิติ สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

- 1) ด้านโครงสร้างองค์คณะผู้พิพากษา ประเทศสิงคโปร์มีความยืดหยุ่นและความหลากหลายเชิงสถาบันสูงกว่าไทยอย่างมีนัยสำคัญ ด้วยการมีผู้พิพากษาระหว่างประเทศ ผู้พิพากษาอาวุโส และกรรมาธิการตุลาการ (Judicial Commissioner) เสริมความเป็นสากลและความคล่องตัวในการบริหารงานศาล
- 2) ด้านกระบวนการสรรหา ประเทศไทยยึดระบบตุลาการอาชีพ คัดเลือกผ่านคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) เป็นหลัก ขณะที่สิงคโปร์เปิดทางให้บุคคลนอกกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งได้โดยตรง
- 3) ด้านวาระและความมั่นคงในตำแหน่ง ไทยเน้นความมั่นคงในตำแหน่ง กำหนดวาระถึงอายุ 70 ปี ส่วนสิงคโปร์มีความมั่นคงต่ำกว่าแต่ยืดหยุ่นด้านวาระสูงกว่า
- 4) ด้านความเป็นอิสระของตุลาการ รัฐธรรมนูญของทั้งสองประเทศรับรองความเป็นอิสระของตุลาการ แต่ข้อมูลที่ศึกษาสะท้อนว่าประเทศไทยยังมีช่องว่างระหว่างความเป็นอิสระโดยนิตินัย (De Jure Judicial Independence) กับความเป็นอิสระโดยพฤตินัย (De Facto Judicial Independence) ซึ่งควรพิจารณาควบคู่กับความโปร่งใสและการแทรกแซงทางการเมือง

5) ด้านองค์ความรู้ใหม่ กรอบวิเคราะห์ความยืดหยุ่นขององค์คณะผู้พิพากษา (judicial panel flexibility) ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งความยืดหยุ่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพของตุลาการ (judicial efficiency) ประเทศที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นกว่าในทุกมิติมีแนวโน้มบรรลุทั้งประสิทธิภาพและความเป็นอิสระของตุลาการในระดับสูงกว่า

ข้อเสนอแนะ

ด้านนโยบายสำหรับประเทศไทย

1) ฝ่ายนิติบัญญัติและสำนักงานศาลยุติธรรมควรพัฒนากลไกผู้พิพากษาระหว่างประเทศ (International Judges) ในศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ โดยดำเนินการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเปิดทางให้ตุลาการต่างชาติที่มีความเชี่ยวชาญสูงสามารถเข้าร่วมวินิจฉัยคดีได้ โดยเฉพาะในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศใช้ระบบองค์คณะผสม ประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพไม่น้อยกว่าสองคนและผู้พิพากษาสมทบหนึ่งคนตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 กลไกดังกล่าวมีศักยภาพในการนำความรู้ทางเทคนิค ธุรกิจ และการค้าระหว่างประเทศเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ไม่ได้ครอบคลุมศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษและไม่ได้ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้พิพากษาสมทบ จึงไม่อาจยืนยันได้ว่ากลไกดังกล่าวช่วยยกระดับประสิทธิภาพหรือความเป็นสากลของศาลในทางปฏิบัติแล้วหรือไม่

2) คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ควรพัฒนาการเปิดเผยข้อมูลและการสื่อสารกระบวนการสรรหาต่อสาธารณะ และการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในระดับที่สูงขึ้น โดยพิจารณาจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลคุณสมบัติและประวัติผลงานของผู้ได้รับการเสนอชื่อต่อสาธารณชน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างกลไกการถ่วงดุล (Checks and Balances: CB) ในกระบวนการแต่งตั้งและลดช่องว่างในการบังคับใช้ (Implementation Gap) ด้านความเป็นอิสระของตุลาการได้ในระยะยาว สอดคล้องกับแนวทางที่องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, & Asian Development Bank, 2025) เสนอสำหรับการปฏิรูประบบตุลาการในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

3) สำนักงานศาลยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรลงทุนพัฒนาระบบตุลาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานศาลและการจัดการโครงสร้างองค์คณะผู้พิพากษาอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นในการปรับขนาดองค์คณะ (JBF-4) และความยืดหยุ่นขององค์คณะผู้พิพากษาโดยรวม โดยไม่จำเป็นต้องแก้ไขโครงสร้างรัฐธรรมนูญในทันที

ด้านการวิจัยในอนาคต

1) วิจัยด้านนิติศาสตร์ควรศึกษาเปรียบเทียบในมิติเชิงลึกเพิ่มเติม โดยเฉพาะในด้านวาทกรรมคำพิพากษา (Judicial Discourse) ระหว่างไทยและสิงคโปร์ และบทบาทของศาลในการพัฒนากฎหมายผ่านคำพิพากษา

2) วิจัยด้านรัฐศาสตร์ควรนำวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research: MMR) มาใช้ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้พิพากษา ทนายความ และนักกฎหมายในทั้งสองประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการเรื่อง การวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์คณะผู้พิพากษาระหว่างศาลในประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์: ศึกษามิติโครงสร้าง การสรรหา การดำรงตำแหน่ง และความเป็นอิสระของตุลาการ ฉบับนี้

สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ท่านอาจารย์ธงชัย ผลรุ่ง ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะทางวิชาการ
เป็นอย่างดี ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตลอดจนแหล่งข้อมูลทาง
วิชาการที่เกี่ยวข้อง และครอบครัวที่ให้การสนับสนุน จนทำให้บทความฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- Act on Judicial Service of the Courts of Justice, B.E. 2543. (2000). *Royal Gazette*, 117(95A).
<http://www.ratchakitcha.soc.go.th>
- Act on Rules for Appointment and Tenure of Senior Judges, B.E. 2542. (1999). *Royal Gazette*,
116(87A). <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>
- Bell, J. (2006). *Judiciaries within Europe: A comparative review*. Cambridge University Press.
- Constitution of the Republic of Singapore. (1965). *Constitution of the Republic of Singapore*.
Singapore Statutes Online. <https://sso.agc.gov.sg/Act/CONS1963>
- Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560. (2017). *Constitution of the Kingdom of
Thailand B.E. 2560*. Government Gazette.
- Djankov, S., La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., & Shleifer, A. (2003). Courts. *The Quarterly
Journal of Economics*, 118(2), 453–517. <https://doi.org/10.1162/003355303321675437>
- Dressel, B. (2010). Judicialization of politics or politicization of the judiciary? Considerations
from recent events in Thailand. *The Pacific Review*, 23(5), 671–691.
<https://doi.org/10.1080/09512748.2010.521253>
- Dressel, B. (2024). *Courts and politics in Southeast Asia*. Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/9781108770088>
- Dworkin, R. (1986). *Law's empire*. Harvard University Press.
- Feld, L. P., & Voigt, S. (2003). Economic growth and judicial independence: Cross-country
evidence using a new set of indicators. *European Journal of Political Economy*, 19(3),
497–527. [https://doi.org/10.1016/S0176-2680\(03\)00017-X](https://doi.org/10.1016/S0176-2680(03)00017-X)
- Ginsburg, T. (2003). *Judicial review in new democracies: Constitutional courts in Asian cases*.
Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511511189>
- Hamilton, A. (1788). Federalist No. 78: The judiciary department. In A. Hamilton, J. Madison, &
J. Jay, *The Federalist Papers*.
- Hirschl, R. (2004). *Towards juristocracy: The origins and consequences of the new
constitutionalism*. Harvard University Press.
- La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Pop-Eleches, C., & Shleifer, A. (2004). Judicial checks and
balances. *Journal of Political Economy*, 112(2), 445–470.
<https://doi.org/10.1086/381480>

- Landes, W. M., & Posner, R. A. (1975). The independent judiciary in an interest-group perspective. *The Journal of Law and Economics*, 18(3), 875–901.
<https://doi.org/10.1086/466814>
- McCargo, D. (2006). Network monarchy and legitimacy crises in Thailand. *The Pacific Review*, 18(4), 499–519. <https://doi.org/10.1080/09512740500338937>
- Merryman, J. H., & Pérez-Perdomo, R. (2007). *The civil law tradition: An introduction to the legal systems of Europe and Latin America* (3rd ed.). Stanford University Press.
- Michaels, R. (2006). The functional method of comparative law. In M. Reimann & R. Zimmermann (Eds.), *The Oxford handbook of comparative law* (pp. 339–382). Oxford University Press.
- Montesquieu, C. de Secondat, Baron de. (1748). *The spirit of laws*.
- OECD, & Asian Development Bank. (2025). *Government at a glance: Southeast Asia 2025*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/bc89cb32-en>
- Posner, R. A. (1993). What do judges and justices maximize? The same thing everybody else does. *Supreme Court Economic Review*, 3, 1–41.
- Rajah, J. (2012). *Authoritarian rule of law: Legislation, discourse and legitimacy in Singapore*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139196296>
- Raz, J. (1979). *The authority of law: Essays on law and morality*. Oxford University Press.
- Siems, M. (2022). *Comparative law* (3rd ed.). Cambridge University Press.
- Singapore Judiciary. (2025). *Supreme Court: Judges and judicial officers*.
<https://www.judiciary.gov.sg>
- Voigt, S. (2012). How to measure the rule of law. *Kyklos*, 65(2), 262–284.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-6435.2012.00532.x>
- World Bank. (2020). *Doing business 2020: Comparing business regulation in 190 economies*. World Bank. <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-1440-2>
- World Justice Project. (2024). *Rule of law index 2024*. <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index>
- Yap, P. J. (2017). *Courts and democracies in Asia*. Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/9781108186049>
- Zweigert, K., & Kötz, H. (1998). *An introduction to comparative law* (3rd ed.). Oxford University Press.